

ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΑΡΘΡΑ

Δημήτρης Βαρβαρήγος: Πάνος Αμυράς, Το φύλι του Δεκέμβρι
(<https://www.periou.gr/%ce%b4%ce%b7%ce%bc%ce%ae%ce%b2%ce%b1%cf%81%ce%b2%ce%b1%cf%81%ce%ae%ce%80%ce%ac%ce%bd%ce%b1%cf%82-%ce%b1%ce%bc%ce%84%ce%bf-%cf%86/>)

(<https://www.periou.gr/>)

ΓΡΑΦΗ & ΑΝΑΓΝΩΣΗ

(<https://www.periou.gr/category/proseggiseis/%ce%b3%cf%81%ce%b1%cf%86%ce%ae-%ce%b1%ce%bd%ce%ac%ce%b3%ce%bd%cf%89%cf%83%ce%b7/>)

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ (<https://www.periou.gr/category/proseggiseis/>)

Χρ. Δ. Αντωνίου: Γιώργος Αράγης, Μικρά δοκίμια, Εκδόσεις Σοκόλη, 2022.

Χρήστος Αντωνίου (<https://www.periou.gr/author/xristosantoniou/>) - 5 Νοεμβρίου 2022 (<https://www.periou.gr/%cf%87%cf%81-%ce%b4-%ce%b1%ce%bd%cf%84%cf%89%ce%bd%ce%af%ce%bf%cf%85-%ce%b3%ce%b9%cf%8e%cf%81%ce%b3%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%81%ce%ac%ce%b3%ce%b7%cf%82-%ce%bc%ce%b9%ce%ba%cf%81%ce%ac-%ce%b4%ce%bf/>)

> [Πορτιμάσεις ιδιωτικότητας](#)

[Συμφωνώ](#)

Πρόσφατα εκδόθηκε (Απρίλιος 2022) από τις Εκδόσεις Σακόλη ένα μικρό βιβλίο με τίτλο *Μικρά δοκίμια* του γνωστού κριτικού λογοτεχνίας Γιώργου Αράγη. Τα τρία από τα επτά κεφάλαιά του ασχολούνται με την άσκηση της λογοτεχνικής κριτικής.

Το βιβλίο αποκτά ιδιαίτερη σημασία, γιατί, ενώ παντού βρίσκουμε σήμερα κριτικά σημειώματα (σε έντυπα και ηλεκτρονικά περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία), όμως οι περισσότεροι από τους συγγραφείς τους δεν αντιλαμβάνονται επαρκώς την ειδολογική ιδιαιτερότητα της κριτικής της λογοτεχνίας, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια σύγχυση γύρω από το θέμα της λογοτεχνικής κριτικής. Η εικόνα της σύγχυσης επιτείνεται ακόμη περισσότερο στις παρουσιάσεις λογοτεχνικών βιβλίων, στις οποίες ερασιτέχνες και αυτόκλητοι κριτικοί αναλαμβάνουν το έργο της λογοτεχνικής αποτίμησής τους μπροστά σε ένα κοινό που το μεγαλύτερο μέρος του δεν ασχολείται διόλου με τη λογοτεχνία.

Η λογοτεχνική κριτική όμως έχει να επιτελέσει ένα πολύ σοβαρότερο έργο, το οποίο, αν και έχει υποκειμενικό χαρακτήρα, ωστόσο είναι μια πράξη εμπειρογνωμοσύνης, η οποία δεν βασίζεται μόνο στο συγκεκριμένο κείμενο, αλλά προϋποθέτει για τη γόνιμη ολοκλήρωσή της ικανή γνώση της νεοελληνικής, και όχι μόνο, λογοτεχνίας και κριτικής. Έτσι, δεν δικαιολογείται η άγνοια του έργου π.χ. του Σολωμού, του Κάλβου, του Παλαμά, του Καβάφη, του Καρυωτάκη, του Σεφέρη, Ελύτη, Ρίτσου, του Ραΐδη, κ.π.ά., όσο αφορά τη νεοελληνική ποίηση και κριτική. Πάνω σ' όλα αυτά θα στηριχτεί η ίδια η πράξη εμπειρογνωμοσύνης, η οποία ως σκοπό έχει την αξιολόγηση ενός λογοτεχνικού έργου. Θα στηριχτεί, αλλά δεν θα αιχμαλωτιστεί. «Η κριτική της λογοτεχνίας, όπως κάθε ανιδιοτελής κριτική, αποτελεί άσκηση ελευθερίας», γράφει ο Αράγης.

Κι όπως καταλαβαίνουμε η κριτική δεν είναι κάποια φιλολογική-ερμηνευτική μελέτη (π.χ. η μελέτη του Τ. Λιγνάδη για το *Άξιον Εστί* του Ελύτη) ή μια ψυχαναλυτική-βιογραφική μελέτη του ποιητή ή μια προσπάθεια για δομική ανάλυση ενός λογοτεχνικού έργου. Ακόμη, η ιδεολογικοκοινωνική ανάγνωση ενός έργου είναι άσχετη με την αξιολόγηση ενός λογοτεχνικού έργου, όπως για παράδειγμα η ατυχής κριτική που άσκησε από μαρξιστική οπτική ο Μάρκος Αυγέρης στο μυθιστόρημα του Τσίρκα *Αριάγνη*. Όλα αυτά μπορεί να είναι πολύ χρήσιμα για τον κριτικό, να είναι μάλιστα κάποιες φορές «εκ των εξ ων ουκ άνευ», αλλά η «κριτική» βρίσκεται πέρα από αυτά. Ο κριτικός είναι σαν τον δοκιμαστή κρασιών, τον γευστή. Η κριτική είναι σαν την γευστή, μια δηλαδή ειδικότητα μάλλον αντιεπιστημονική και χωρίς κάποια λογική αλλ' όμως τελείως παραδεκτή. Η γνώμη του Σεφέρη ότι «Ο ρόλος του κριτικού είναι, αν μπορώ να πω, ο ρόλος του ραβδосκόπου. Βρίσκει μέσα μας τις νέες πηγές που κάνουν τα τέλματα τρεχάμενα νερά. Και η βέργα που κρατάει στα χέρια του δεν είναι

αφηρημένη σκέψη, αλλά η γνωστή τέχνη στην ιστορική στιγμή του», προσεγγίζει πολύ το έργο της αληθινής κριτικής της λογοτεχνίας.

Αν μάλιστα, παρά όλα αυτά, παρανοηθούν κάποια κριτήρια, υπάρχει η περίπτωση η κριτική να καταντήσει «παρακριτική», η οποία παίρνει αρνητική ή θετική θέση απέναντι σ' ένα λογοτεχνικό έργο, αλλά χωρίς να προβαίνει σε μια εμπειριστατωμένη αξιολογική επιχειρηματολογία. Τέτοιες είναι οι «κριτικές» που υπονόησα προλογικά. Πρόκειται για κείμενα που γράφονται «με τη σέσουλα» για να υπηρετούν ατομικές φιλοδοξίες, δημόσιες σχέσεις, φιλικές και κοσμικές συναλλαγές. Αν ρίξει κανείς μια ματιά σε έντυπα, αλλά κυρίως σε ηλεκτρονικά περιοδικά, εύκολα θα διαπιστώσει, όπως γράφει ο συγγραφέας, «πόσος πασατέμπος χωράει στο να γράφει ο καθένας επίκαιρη κριτική. Έτσι θα έλεγα πως στις μέρες μας, ενώ η λογοτεχνική κριτική βρίσκεται στριμωγμένη στη γωνία, η παρακριτική ανθεί και ακμάζει ασύδοτα. Τύπο παρακριτικής αποτελούν και οι καθημερινές βιβλιοπαρουσιάσεις».

Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να διευκρινίσω ότι το μικρό αυτό σημείωμα δεν αποτελεί μια βιβλιοπαρουσίαση, αλλά μόνο μια μνεία σε ένα έργο που αξίζει, κατά τη γνώμη μου να διαβαστεί από όσους ασχολούνται με τη λογοτεχνία και την κριτική, από φιλόλογους, φοιτητές και από όσους γενικά ενδιαφέρονται για την ποίηση και τη λογοτεχνία. Το βιβλίο περιέχει επτά μικρά δοκίμια: α) Ποιητική επανάσταση και καθομιλούμενη γλώσσα β) Σύμφωνα με τους ποιητές η ποίηση έχει εμπειρικό και κατεξοχήν εξωλογικό χαρακτήρα γ) Η φετιχιστική χρήση του λόγου δ) Η κριτική της λογοτεχνίας αποτελεί ειδολογική ιδιαιτερότητα ε) Τρεις οπτικές με τις οποίες ασκήθηκε η κριτική της λογοτεχνίας στ) Για τον ρεαλισμό στην πεζογραφία και ζ) Η κριτική του Κ. Παλαμά για τον Α. Κάλβο: δύο σημεία συζήτησима.

Δεν είναι εύκολο ανάγνωσμα, αλλά ο αναγνώστης έχει πολλά να μάθει, πολλά να ωφεληθεί έχοντας δίπλα του ένα σοφό κριτικό, τον Γιώργο Αράγη.

Σημείωμα: Ο συγγραφέας «γεννήθηκε το 1936 στο Μεγάλο Περιστέρι των Ιωαννίνων. Σπούδασε ιατρική και σκηνοθεσία κινηματογράφου στην Αθήνα. Εργάστηκε ως νοσοκομειακός ιατρός και στη συνέχεια ως ελεύθερος επαγγελματίας. Όντας φοιτητής χρημάτισε μέλος της εκδοτικής ομάδας (1962-1967) στο λογοτεχνικό περιοδικό *Ενδοχώρα*, στα Ιωάννινα. Συνεργάστηκε με πολλά περιοδικά, όπως *Δοκιμασία*, *Αντί*, *Διαβάζω*, *Εκθόλος*, *Η Λέξη*, *Γράμματα και Τέχνες*, *Νέα Εστία*, *Παρατηρητής*, *Εντευκτήριο*, *Φιλολόγος*, *Ποίηση*, «*Κ*», *Μανδραγόρας*, *Πλανόδιον* και εφημερίδες όπως «*Η Καθημερινή*», «*Το Βήμα*», «*Ελευθεροτυπία*», «*Αυγή*», «*Ηπειρωτικός Αγών*», κτλ. Έχει γράψει πολλά βιβλία σε ποικίλα ζητήματα της λογοτεχνικής κριτικής, εισαγωγές σε ανθολογίες και είναι ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων.